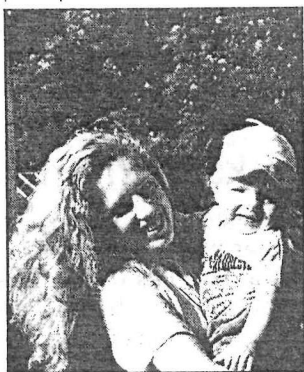

OTRDIENAS INTERVIJA

ILZE GRIEZĀNE, Latgales mākslas un amatniecības centra vadītāja Līvānos, pārliecinājusies, ka dzīve gandrīz vienmēr pati saka priekšā. Vajagot mātēt ieklausīties un ieraudzīt dzīves parādītās zīmes.

Ilze izmēģinājusi, kā tas ir – būt pedagoģei, uzņēmējai, iestādes vadītājai, bet vienmēr ir un paliek māksliniece. Vissvarīgākā dzīves iemācītā atziņa esot «Ko sēsi, to plausi». Ilze saka, ka nav nenozīmīgu lietu, jo nereti tās kļūst par liela pagrieziena punktu. Tāpēc ir svarīgi, kā cilvēks tobrīd rīkojas un kādu izvēli izdara.

Un vēl Ilze atzīst, ka pat pelēkā dienā jāprot saskatīt kaut ko labu, atrast prieku un iemācīties kaut ko jaunu. Uz dzīvi jāskatās pozitīvi.

● Mākslinieka domāšana jau no mazām dienām piemīt Ilzes dēlam Didzim. Mamma lepojas ar dēla veiksmēm un māksliniecisko skatījumu uz apkārtni. Pašlaik Didzis ir jau sēstklasnieks, bet šeit vēl redzams mammai uz rokām. Foto no Ilzes Griezānes albuma.

Uz dzīvi jāskatās pozitīvi

— Paldies, ka bijāt pretimnākoša un intervijas dēļ ieradāties darbā atvaļinājuma laikā. Un tomēr, ja nav noslēpums, kāpēc atvaļinājumu esat paņēmusi ziemas vidū, februāra aukstumā?

— Vasarā atvaļinājumam nav laika, jo centra darbam ir jābūt pakārtotam karstajai tūrisma sezonai. Pavasarī sākas skolēnu ekskursiju laiks, vasarā te ierodas tūristi, rudens nāk ar skolu ekskursijām. Arī ziemā te notiek daudz pasākumu, tāpēc atvaļinājumu nākas izmantot vairākās daļās. Jau tagad zinu, ka 8. martā jāatklāj jauna izstāde, bet pirms tam tā jāiekārto, jāsagaida mākslinieki. Aprīlis nāks ar mākslas dienu norisēm, maijā būs amatu dienas, jūnijā centra aktivitātes saistīsies ar pilsētas svētkiem.

Ko daru atvaļinājumā? Daru to, kam ikdienā neatliek laika. Kad strādāju, to daru ar pilnu atdevi, ieguldot daudz enerģijas. Tāpēc tagad izguļos, daždien aizbraucu uz Rīgu apskatīt izstādes, apciemoju draudzenes. Cilvēks nevar visu laiku tikai izlādēties un izdāļāt sevi. Kaut kas ir jāuzņem vietā, jāiegūst jauni iespaidi.

— Vai esat ista līvāniete?

— Jā, šeit esmu dzimusi un uzaugusi. Kad biju maza, dzīvojam piecstāvu mājā, kurai apkārt visu cēla un būvēja. Atceros, kā mēs, bērni, skraidījām un kāpējām pa jaunbūvēm. Tikai ar tagadējo prātu saprotu, cik tas bija bīstami, bet, par laimi, ar mums nekas neatzadījās. Vasaras pavadīju pie vecmammašas Rušonas pagastā. Ar māsām un mācītājiem gājām uz pilskalnu zemenēs, tur ierīkojām taciņas un mājiņas, pavadījām vecāku makšķerēšanas gaitās uz ezeru. Pavērojot tagadējos bērnus, kas visu brīvo laiku uzturas pie datoriem, kaut arī skaistajā, bet virtuālajā un neīstajā pasaulē, man ir žēl, ka viņi zaudē tikai bērībā un tikai dabā gūstamās izjūtas, neiemācās, kā mainās laika apstākļi, diennakts stundas, kā atstāstas dzīvā daba.

Vēlākajos gados tētis uzbūvēja savu māju, kur tagad zem viena jumta dzīvojam četras paaudzes. Mana vecmamma, kurai ir 96 gadi, tētis un mamma, es un mans dēls Didzis, sēstklasnieks.

— Vai daba jūs iedvesmoja ņemt rokās krāsas un otu?

— Mana toreizējā zīmēšanas skolotāja, tagad Saeimas deputāte Ināra Ostrovska bija ievērojusi, ka šim meitenam labāk par visiem padodas zīmēšana un strikti ieteica stāties Rēzeknes lietišķās mākslas vidusskolā. Un tā 14 gadu vecumā es devos prom no mājām. Bija grūti un gāja visādi, jo tādos gados pasaule tiek uztverta saasināti, tikai baltās un melnās krāsās, bet tajā pašā laikā jūties ļoti neaizsargāts un neproti par sevi pastāvēt. Pašai vajadzēja tikt galā arī ar sadzīves saimnieciskajiem jautājumiem. Kopmītņi nebija. Tomēr Rēzeknē pavadītais laiks palicis ļoti labā atmiņā. Ieguvu daudz draugu, ar kuriem tiekos vēl tagad.

Skolu pabeidzu kā māksliniece

● Skaistais, no sniega darinātais, krēsls vedina iejusties sniega karalienes tēlā. Latgales mākslas un amatniecības centra sarīkotā sniega figūru veidošana vietējā sabiedrībā guva plašu piekrišanu. Centra vadītājai Ilzei Griezānei prieks par līvāniešu atsaucību. Foto: M. Rukosujevs

noformētāja. Kaut gan uz mācībām biju devusies ar stikla fabrikas norikojumu, jo tolaik noformētājus pieprasīja visās rūpnīcās, sākās atmodas laika notikumi un pārvērtības. Pēc atgriešanās noformētāja darbs neatradās. Pēc diviem gadiem iestājos Mākslas akadēmijas Rēzeknes filiāles pedagoģijas nodaļā neklātienē. Sāku strādāt Līvānu mākslas skolā.

— Ar ko atmiņā palicis šis laiks?

— Strādāju un studēju. Praktiskie darbi – zīmēšana un gleznošana notika Rēzeknē, bet teorijas nodarbības Rīgā. Arī šis kurss bija ļoti saliedēts, un man saglabājušies personīgie kontakti gandrīz ar visiem studiju biedriem. Ir tādi, kas pilnībā aizgājuši no mākslas pasaules, bet lielākā daļa joprojām nodarbojas šajā jomā. Tāpēc man vienmēr ir paņēmis, pie kā griezties un sarunāt par izstādēm vai citiem pasākumiem. Laba sadarbība izveidojusies ar Daugavpils māksliniekiem, kas gandrīz visi pazīstami no studiju laikiem.

Mākslas skolā nostrādāju astoņus gadus. Man ļoti patika mācīt bērnus. Bet dzīvē ir tā, ka cilvēks kaut ko apgūst, darbojas šajā laucīnā, un kādā dienā saprot, ka šajā jomā sevi ir izsmēlis, ka laiks uzsākt kaut ko jaunu. Vienlaikus ar darbu mākslas skolā sāku veidot savu uzņēmumu, veikaliņu, kurā piedāvāt mākslas darbus. Sākumā bija ideja par mākslas salonu, bet mazā pilsētiņā pieprasījums pēc šādām lietām ir visai zems. Visā pastāvēšanas laikā it kā laviereju starp dāvanu veikaliņu un mākslas salonu. Pārdevu pašas apgleznotās zīda šalles, interjera dekorus – puķes no linu šķiedras, arī citu mākslinieku darbus.

— Šādas linšķiedras puķes nekur citur neesmu redzējusi.

— Ideja par linu puķēm radās mākslinieku plenēros. Katru gadu braucu uz Ukmerģes plenēriem Lietuvā. Tajos viss tiek gatavots netradicionāli un tikai no lina: no šķiedras, stiebrēm, pogaļām, linsēklām. Arī amatniecības centrā biju organizējusi šādu darbu izstādi un iespējas iepazīt, cik līnī daudzpusīgi izmantojami.

Ar laiku kļuva grūti apvienot darbu mākslas skolā un veikalā. No kaut kā bija jāatsakās, un tā atvadījies no darba skolā. Vairākus turpmākos gadus veltīju personīgajam uzņēmumam. Biju sagādniece, pārdevēja, noformētāja, uzņēmēja, apkopēja vienā personā bez brīvdienām un atvaļinājumiem, kā visi mazo uzņēmumu īpašnieki, gandrīz desmit gadus. Bez vecāku atbalsta ar to nebūtu tikusi galā. Kaut arī veikaliņš no maza kaktiņa universāelveikalā bija izaudzis līdz savam telpām un paplašinājies, es kādudien nonācu pie atziņas, ka tas ir pāri maniem spēkiem, un nolēmu pievērsties kam citam. Protams, pēc tik daudz gadu pūlīpiem nenācās viegli pieņemt šādu lēmumu. Tobrīd bija izsludināts konkurss uz topošā Latgales amatniecības centra vadītājas vietu, un starp daudziem pretendentiem izvēlējas mani.

— Latgales amatniecības centrs isā laikā kļuvis plaši pazīstams, un Līvānos šodien bez tā aktivitātēm jau grūti iedomāties.

— Aptuveni zināju, kas mani šajā darbā sagaida, jo nedaudz biju saistīta ar tā tapšanas projektu. Arī pirms tam es diezgan plaši iesaistījos pilsētas sabiedriskajā dzīvē. Iekārtoju Līvānu mākslinieku izstādes, strādāju kā māksliniece noformētāja, skatlogu izveidošanā, reklāmu gatavošanā, gleznoju. Pazīstu visus vietējos māksliniekus, daudzus amatniekus. Man patīk organizēt dažādus pasākumus.

— Decembrī centrs savas dzim-

šanas dienas tortē varēja iedegt pirmo svecīti.

— Var uzskatīt, ka tas vēl joprojām ir tapšanas stadijā, īpaši tā daļa, kas paredzēta muzejam. Esam izvirzījuši mērķi muzeju sagatavot līdz tādām līmenim, lai tas varētu iziet akreditāciju. Tas vairāk būs kā amatniecības muzejs ar nelielu ievirzi arī novadpētniecībā.

Pašlaik mēs strādājam, lai kļūtu plaši pazīstami, lai pie mums ierastos apmeklētāji un brauktu tūristi.

Līvānos līdz šim nebija tādas vietas, kur iedzīvotājiem iepazīties ar novada kultūras tradīcijām, uz kuriem atvest savus ciemiņus. Izņemot stikla muzeju, kas ir prievātpašums, pilsētā nebija sabiedriskas iestādes, kur pietāt tūristiem un caurbraucējiem. Muzejs būs vieta, kurā varēs iepazīties ar pilsētas vēsturi, gūt priekšstatu, kā tā dzīvo, bet vietējiem – audzināt patriotisma jūtas.

Otra centra daļa saistīta ar darbnīcām amatniekiem, konferenču un izstāžu zāli. Vēlamies atbalstīt amatniekus un māksliniekus, ar viņiem sadarbojoties, kā arī piedāvājot plašu informāciju. Priekšroka izstāžu rīkošanā tiek dota Latgales māksliniekiem. Darbnīcās iespējams gan sekot amatniecības procesam, gan arī darboties pašiem. Pēdējā laikā tendence ir tāda, ka cilvēki nav ar mieru notiekošo tikai vērot no malas, viņi vēlas paši iesaistīties darbībā. Pacilāt darbarīkus, apstāstīt materiālus, kaut ko izveidot pašiem. To esam ņēmuši vērā, un, ja rīkojam izstādes, skatītājiem nodrošinām iespēju darboties. Piemēram, kad bija organizēta linu izstāde, blakus telpā katrs apmeklētājs varēja no pakulām un linu stiebrīņiem izveidot figūriņas un paņemt tās līdzi. Visi bija sajūsmā. Mums ir jāsavlaicīgi šīs pras-

mes, jo ārzemēs tas viss sen jau zudis. Tagad atklāta izstāde «Preiļi gleznās», bet darbiem līdzās izvietoti molbertiņi ar papīru un pastelkritiņiem. Katrs var mēģināt uzzīmēt gleznas kopiju.

Centra piedāvājumam jāatbilst visām gaumēm. Tāpēc vēsturiski saglabātajā muižas ēkas pagrabā mēs ciemiņiem stāstām teikas un leģendas, ļaujām viņiem noticēt, ka tur dzīvo īsts spoks un tam līdzīgi. Pagrabs tiek izmantots arī dažādu pasākumu laikā.

Ieceru par centra tālāku attīstību ir daudz. Tē ir vajadzīgi arī suvenīru veikaliņš, kafējnīca, lai apmeklētājiem tiktu piedāvāts pilns pakalpojums un izklaides serviss.

— Vai viss iecerētais vienmēr rit gludi?

— Mēdzu pasmieties par sevi, ka man pīere pilna ar uzstatiem puniem. Dzīve ir daudz ko mācījusi, bet reizēm diezgan sāpīgi. Tagad saprotu, ko nozīmē vadīt savus darbiniekus, kā to darīt stingri, bet reizē taisnīgi. Esmu iemācījusies, kā veidot attiecības ar apmeklētājiem, ar sadarbības partneriem. Pirmo iespaidu, ko tu atstāj uz cilvēku, vēlāk ir grūti izlabot. Esmu sapratusi, ka attiecības jāveido ļoti uzmanīgi. Grūtības rada rada tas, ka mūsu iestāde ir jauna, valstī tāda veida vienīgā, un gandrīz katram Līvānu iedzīvotājam ir citāds priekšstats un savs redzējums par to, kas centram būtu jādara. Un ikvienam liekas, ka tieši viņam ir taisnība. Mēs visu laiku jūtamies kā uz skatuves un esam uzmanības centrā.

— Vai atliek laiks sevis pašizteikšanai gleznās?

— Pa laikam uzmeistaroju kādu gleznojumu uz zīda – šalli, lakatu, bet gleznām laika neatliek. Visu enerģiju ielieku tiešajā darbā, kas man pašai šķiet ļoti interesants. Dome sola palielināt šeit strādājošo skaitu, ceru, ka tad man būs vairāk brīva laika.

Man tuvākas ir klusās dabas, ziedi, ainavas. Esmu izmēģinājusi visādas tehnikas, piedalījusies izstādēs. Manas gleznas atrodas viesnīcas «Gamma» numuros. Darbu ir daudz, bet tos esmu devīgu roku izdāļājusi. Mākslā esmu diezgan drosmīga un uzņēmīga, mani nebaida liela apjoma darbi. Uz mūžu atmiņā paliks, kā apņēmos atjaunot griestu gleznojumu katoļu baznīcā, kupolu virs altāra. Mani nenobaidīja apjoms, bet augstums, jo kopš bērības piemīt bailes no augstuma. Strādānieki, kas sameistaroja stalažas, to, protams, nesaprata. Palūdzu Dieviņu, sak, ja Tu gribi, lai es tur gleznoju, tad atņem man tās bailes. Rītos uzrāpos, un, ne ēdusi, ne dzērusi strādāju bez nokāpšanas līdz vakaram. Lai piekļūtu pašam kupola viducim, nācās uzrausties vēl augstāk, uz tāda «āža», kas bez margām bija novietots stalažu vidū. Taču ar laiku augstuma bailes sāka pāriet, un es izdarīju visu, kas bija vajadzīgs.

Cilvēks taču mācās visu dzīvi.

L.Rancāne